

ภาคผนวก ฅ

กฎเสนาบดีว่าด้วยที่กุศลสถานชนิดศาลเจ้าว พ.ศ. 2463

กฎเสนาบดี

ว่าด้วยที่กุศลสถานชนิดศาลเจ้า พ.ศ. 2463

ด้วยตามความในพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 มาตรา 123 ให้กรมการอำเภอ มีหน้าที่คอยตรวจตราอุตุนผู้ปกครองรักษา อย่าให้ผู้ใดรุกล้ำเบียดเบียนที่วัดหรือที่กุศลสถานอย่างอื่นอันเป็นของกลางสำหรับมหาชนนั้น บัดนี้ ทรงพระราชดำริเห็นว่า ที่ศาลเจ้าซึ่งเป็นสถานที่เคารพและกระทำพิธีกรรมตามลัทธิของประชาชนบางจำพวกในกรุงสยามนับว่าเป็นที่กุศลสถานสำหรับมหาชนประเภทหนึ่ง ซึ่งสมควรจะวางระเบียบการปกครองรักษาไว้ให้เป็นหลักฐาน จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เสนาบดีกระทรวงนครบาล และเสนาบดีกระทรวงมหาดไทย ตั้งกฎข้อบังคับขึ้นตามความในมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 ดังต่อไปนี้

ว่าด้วยการใช้กฎและอธิบายคำ

- ข้อ 1 กฎนี้ใช้เฉพาะแต่ศาลเจ้าที่ตั้งอยู่ในที่ดินซึ่งรัฐบาลเป็นเจ้าของ หรือเป็นผู้ปกครองรักษาเท่านั้น
- ข้อ 2 คำบางคำที่ได้มีความหมายให้เข้าใจเป็นอย่างอื่นแล้ว ให้พึงเข้าใจดังนี้คือ
- (ก) คำว่า ศาลเจ้า นั้น หมายความว่า สถานที่ก่อสร้างขึ้นเป็นทรวดทรงสำหรับประดิษฐานรูปเคารพและกระทำตามพิธีกรรมตามลัทธิของคนบางจำพวก เช่น ชนจีน เป็นต้น และให้หมายความรวมตลอดถึงสถานที่ถาวร ซึ่งสร้างขึ้นประกอบด้วยศาลเจ้า เช่น โรงสำหรับกินเจ เป็นต้น
- (ข) คำว่า ที่ศาลเจ้า นั้น หมายความว่า ที่ดินที่ศาลเจ้าตั้งอยู่ และหมายความตลอดเขตบริเวณที่ดินของศาลเจ้าด้วย
- (ค) คำว่า ใบอนุญาตตั้ง นั้น หมายความว่า หนังสือที่ผู้มีอำนาจตามกฎหมายออกให้ไว้แก่ผู้จัดการปกครองหรือผู้ตรวจตราสอดส่องกิจการในศาลเจ้า
- (ง) คำว่า ผลประโยชน์ นั้น หมายความว่า ทรัพย์สินสมบัติรายได้อันพึงบังเกิดมีแก่ศาลเจ้านั้นๆ และหมายความตลอดถึงรายจ่ายด้วย

ว่าด้วยที่ดินที่ศาลเจ้าตั้งอยู่

- ข้อ 3 ศาลเจ้าที่ตั้งอยู่ในที่ดินเอกชนมีกรรมสิทธิ์เป็นเจ้าของนั้นไม่เกี่ยวกับกฎฉบับนี้ เว้นไว้แต่เอกชนผู้มิกรรมสิทธิ์เป็นเจ้าของได้อุทิศที่ดินของตนให้เป็นสมบัติสำหรับศาลเจ้าโดยสิทธิ์ขาดในขณะใด ที่ดินนั้นย่อมตกมาอยู่ในความปกครองรักษาของรัฐบาลทั้งทำนุบำรุงเพื่อประโยชน์มหาชนตามความในกฎนี้
- ข้อ 4 ที่ดินที่ศาลเจ้าตั้งอยู่ในที่ดินของรัฐบาลก็ดี หรือในที่ดินของเอกชนก็ดี แต่ได้อุทิศให้เป็นสมบัติสำหรับศาลเจ้าโดยสิทธิ์ขาดแล้วก็ดี ในเขตกรุงเทพมหานคร ให้มีโฉนดไว้ในนามกรมพระนครบาล หัวเมืองนอกจากเขตกรุงเทพมหานคร ให้มีโฉนดหนังสือสำคัญสำหรับที่ดินไว้ในนามกรมปกครอง กระทรวงมหาดไทยทั้งสิ้น
- ข้อ 5 ผู้ใดมีความปรารถนาจะอุทิศที่ดินของตนที่มีหรือยังไม่มีศาลเจ้าตั้งอยู่แล้ว ให้เป็นสมบัติสำหรับศาลเจ้าโดยสิทธิ์ขาด ให้ยื่นเรื่องราวสำแดงความปรารถนาเป็นลายลักษณ์อักษรมอบหมายให้แก่นายอำเภอผู้ปกครองท้องที่ ที่ที่ดินตั้งอยู่

ในเรื่องราวที่จะยื่นต้องมีข้อความดังต่อไปนี้ คือ

(ก) ชื่อและที่อยู่ของผู้ซึ่งจะอุทิศที่ดินให้

(ข) รายการละเอียดของที่ดินซึ่งจะอุทิศให้พร้อมทั้งหน้าโฉนดหรือหลักฐานสิ่งสำคัญสำหรับ

ที่ดินนั้นกำกับไปด้วย

ข้อ 6 ที่ศาลเจ้าแห่งใดซึ่งตกอยู่ในความปกครองของรัฐบาลตามกฎหมายนี้ ถ้าผู้ใดจะกระทำการก่อสร้างสิ่งหนึ่งสิ่งใดลง หรือมีความประสงค์จะทำการสถาปนาต่อเติมขึ้นใหม่ก็ดี ให้แจ้งความประสงค์เป็นลายลักษณ์อักษรต่อนายอำเภอผู้ปกครองท้องที่ ที่ที่ดินตั้งอยู่ เมื่อได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมพระนครบาล หรือนครบาลจังหวัด สมุทรเทศาภิบาล หรือผู้ว่าราชการจังหวัดแล้ว จึงกระทำการนั้นได้

ข้อ 7 ในที่ซึ่งยังมีศาลเจ้าตั้งอยู่ควราบใด โดยปกติจะไม่มี การเปลี่ยนแปลงฐานะเป็นอย่างอื่น เว้นไว้แต่ศาลเจ้านั้นจะได้เลิกร้างไปหมดแล้ว หรือว่ารัฐบาลมีความจำเป็นที่จะต้องใช้ประโยชน์ในราชการโดยตรง

ข้อ 8 ที่ดินที่ยังมีศาลเจ้าตั้งอยู่ ณ บัดนี้ก็ดี หรือปรากฏว่าได้เคยมีศาลเจ้าตั้งอยู่ก็ดี ถ้าแม้พิสูจน์ไม่ได้ความแน่นอนว่ากรรมสิทธิ์ได้ตกเป็นของเอกชนก็ให้สันนิษฐานว่าเป็นที่ดินสำหรับศาลเจ้าอยู่ในความปกครองของรัฐบาล

ว่าด้วยฐานะของศาลเจ้าและทะเบียนศาลเจ้า

ข้อ 9 ศาลเจ้าที่ได้ก่อสร้างขึ้นด้วยวัตถุประสงค์มีฐานะอันมั่นคงถาวร นอกจากที่ตั้งอยู่ในที่ดินของเอกชน มีกรรมสิทธิ์เป็นเจ้าของ ให้มีทะเบียนบัญชีไว้ให้เป็นหลักฐาน

ข้อ 10 ทะเบียนบัญชีศาลเจ้าให้มีรายการดังนี้ คือ

1. เลขลำดับจำนวนศาลเจ้า
2. ชื่อศาลเจ้า
3. ตำบล อำเภอ จังหวัด ศาลเจ้าตั้งอยู่
4. ชื่อและอายุผู้ปกครองศาลเจ้าและผู้ตรวจตราสอดส่อง
5. ชื่อแหล่งกุลชาติกำเนิดและบังคับกับสังกัดมูลนายของผู้ปกครองศาลเจ้าและผู้ตรวจตราสอดส่อง
6. อาชีพและที่สำนักอาศัยของผู้ปกครองศาลเจ้า และผู้ตรวจตราสอดส่อง

ว่าด้วยการตั้งและถอนผู้จัดการปกครองศาลเจ้า และผู้ตรวจตราสอดส่อง

ข้อ 11 การรักษาหรือกระทำการเพื่อประโยชน์แก่ศาลเจ้าโดยเฉพาะนั้น ให้มีผู้จัดการปกครองและผู้ตรวจตราสอดส่องศาลเจ้าขึ้นไว้แล้วแต่อธิบดีกรมพระนครบาลหรือนครบาลจังหวัดสมุทรเทศาภิบาลหรือผู้ว่าราชการจังหวัด จะกำหนดโดยสมควรแก่ศาลเจ้าแห่งใดหรือหลายศาลเจ้ารวมกัน จะให้มีผู้จัดการปกครองและผู้ตรวจตราสอดส่อง มากน้อยเพียงใดก็ได้

ข้อ 12 ผู้ที่สมควรจะเป็นผู้จัดการปกครองและผู้ตรวจตราสอดส่องศาลเจ้านั้นต้องประกอบพร้อมด้วย องค์คุณสมบัติ คือ

- (1) ต้องเป็นผู้มีความเคารพนับถือในลัทธินั้น
- (2) ต้องเป็นคนที่มิอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป

(3) ต้องเป็นคนมีหลักฐานในอาชิวะ หรือมีหลักทรัพย์สิน

(4) ต้องเป็นคนที่ไม่เคยต้องคำพิพากษาของศาลฐานเป็นอั้งยี่ หรือช้องโจร ผู้ร้าย ลักทรัพย์ วิวาท ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ กรรโชก ฉ้อโกง ยักยอกทรัพย์ หรือรับช้องโจร และไม่เคยได้เสียกรรมสิทธิ์ที่ศาลเจ้า

(5) ต้องเป็นคนที่อยู่ได้บังคับกฎหมายไทยฝ่ายสยาม

ข้อ 13 ผู้ใดมีความปรารถนาจะเป็น ผู้จัดการปกครอง หรือ ผู้ตรวจตราสอดส่องศาลเจ้า ถ้าในเขต กรุงเทพมหานคร ให้ยื่นเรื่องราวต่ออธิบดีกรมพระนครบาล หรือนครบาลจังหวัด สมุหเทศาภิบาล หรือ ผู้ว่าราชการจังหวัด พิจารณาเหตุผลประกอบพร้อมด้วยองค์คุณสมบัติตั้งว่ามาในข้อ 12 นั้นแล้ว ก็ให้ออกใบอนุญาตตั้งได้ตามที่เห็นสมควร

ข้อ 14 เมื่อผู้ใดได้รับอนุญาตตั้งตามความในข้อ 13 แล้ว โดยปกติย่อมมีอำนาจและหน้าที่ดังนี้ คือ

ก. ผู้จัดการปกครองศาลเจ้า มีอำนาจและหน้าที่จัดการทั่วไป ในกิจการทั่วไปเพื่อประโยชน์แก่ศาลเจ้าโดยฐานะและการอันสมควร และมีอำนาจหน้าที่เข้าเป็นโจทก์ หรือจำเลยในอรรถคดีทั้งแพ่งและอาญา อันเกี่ยวกับเรื่องศาลเจ้าทุกประการ

ข. ผู้ตรวจตราสอดส่อง มีอำนาจและหน้าที่ตรวจตรากิจการ อันเกี่ยวกับศาลเจ้าทุกประการ ตลอดถึงสรรพทะเบียนบัญชีทั้งปวงอันเนื่องด้วยกิจการหรือผลประโยชน์สำหรับศาลเจ้าครอบงำเหนือผู้จัดการปกครองศาลเจ้านั้น

ข้อ 15 กิจการสำหรับศาลเจ้าซึ่งเป็นกิจที่รอบด้วยกฎหมาย ให้ผู้จัดการปกครองกับผู้ตรวจตราสอดส่องศาลเจ้าปรองดองพร้อมใจตกลงกระทำไปได้ ถ้ามีความเห็นแตกต่างกัน ให้อธิบดีกรมพระนครบาล หรือนครบาลจังหวัด สมุหเทศาภิบาล หรือผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้ชี้ขาด แล้วกระทำไปตามคำชี้ขาดนั้น

ข้อ 16 ถ้าและเมื่อใดมีอรรถคดีพิพาทด้วยเรื่องศาลเจ้า จะเริ่มเกิดขึ้นหรือเกิดขึ้นแล้วก็ดี ให้ผู้จัดการปกครองศาลเจ้าแจ้งเหตุการณ์ให้อธิบดีกรมพระนครบาล หรือนครบาลจังหวัดทราบทุกครั้ง

ข้อ 17 เมื่อใดความปรากฏขึ้นชัดเจน หรือสงสัยว่ามีการสมคบกันเป็นอั้งยี่ หรือช้องโจรผู้ร้าย หรือสมคบกันเล่นการพนันที่กฎหมายห้ามในศาลเจ้าหรือในสถานที่ต่างๆซึ่งอยู่ในบริเวณศาลเจ้าใดให้ผู้จัดการปกครอง หรือผู้ตรวจตราสอดส่องศาลเจ้านั้น รายงานแจ้งเหตุการณ์ต่อนายอำเภอผู้ปกครองท้องที่โดยละเอียด

ข้อ 18 ผู้ใดได้รับใบอนุญาตตั้งให้เป็นผู้จัดการหรือผู้ตรวจตราสอดส่องศาลเจ้าแล้ว ภายหลังความปรากฏว่า ผู้นั้นบกพร่องด้วยองค์คุณสมบัติตั้งว่ามาในข้อ 12 นั้นก็ดี หรือได้ประพฤติการทุจริตต่อหน้าที่อย่างใดๆ หรือขัดขืนไม่แจ้งการตั้งว่ามาในข้อ 16-17 นั้นก็ดี อธิบดีกรมพระนครบาล หรือนครบาลจังหวัด สมุหเทศาภิบาล หรือผู้ว่าราชการจังหวัด จะสั่งถอนและเรียกใบอนุญาตตั้งคืนจากผู้นั้นเสียก็ได้ บรรดาสมุดบัญชีอันเกี่ยวกับศาลเจ้านั้น ให้มอบแก่ผู้หนึ่งผู้ใดซึ่งอธิบดีกรมพระนครบาล หรือนครบาลจังหวัด สมุหเทศาภิบาล ผู้ว่าราชการจังหวัด จะสั่งให้มอบทั้งสิ้น

ข้อ 19 ผู้ใดมีตำแหน่งเป็นผู้จัดการปกครอง หรือเป็นผู้ตรวจตราสอดส่องศาลเจ้าอยู่แล้วแต่ก่อน ออกกฎนี้ ให้ยื่นเรื่องราวขอใบอนุญาตตั้งเสียตามกฎหมายนี้ภายในเวลา 3 เดือน นับแต่วันที่ได้ออกกฎนี้เป็นต้นไป และต้องปฏิบัติตามกฎหมายนี้ทุกประการ ถ้ามิฉะนั้น ให้ถือว่าผู้นั้นไม่มีตำแหน่งหน้าที่อย่างใดเลย

ว่าด้วยประโยชน์อันเกิดแก่ศาลเจ้า

ข้อ 20 ถ้าในทำนองเมื่ออธิบดีกรมพระนครบาลหรือนครบาลจังหวัด สมุหเทศาภิบาล หรือผู้ว่าราชการจังหวัด เห็นเป็นการสมควรที่จะสั่งให้ผู้จัดการปกครอง หรือผู้ตรวจตราสอดส่องศาลเจ้า ทำหรือยื่นบัญชีแสดงผลประโยชน์

รายได้ รายจ่ายเป็นรายเดือน รายปี หรือเป็นพิเศษในขณะใด ก็มีอำนาจที่จะสั่งได้ และเมื่อเห็นสมควรที่จะสั่งให้โฆษณาการให้สาธารณชนทราบด้วยก็ได้

ข้อ 21 ศาลเจ้าหรือสถานที่ต่างๆ ซึ่งอยู่ในบริเวณที่ศาลเจ้ากิติ และบรรดาสมุทบัญญัติอันเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์สำหรับศาลเจ้ากิติ เมื่ออธิบดีกรมพระนครบาล หรือนครบาลจังหวัด สมุหเทศาภิบาล หรือผู้ว่าราชการจังหวัด เห็นเป็นการสมควร ก็มีอำนาจที่จะสั่งให้กรมการอำเภอเข้าไปตรวจตราหรือเรียกเอามาตรวจตราในเวลาใดก็ได้

กำหนดโทษผู้กระทำผิด

ข้อ 22 ผู้ใดบังอาจบุกรุกเข้าไปในอสังหาริมทรัพย์สำหรับศาลเจ้า หรือเข้าไปในสถานที่นั้นๆ โดยมีขอบด้วยกฎหมายหรือเข้าไปซ่อนตัวอยู่โดยไม่มีเหตุผลสมควรที่จะเข้าไปหรือเมื่อผู้มีความชอบธรรมได้วางล่าวาขบไล่ให้ออกไปแล้วยังยืนอยู่อีก ผู้นั้นมีความผิด โทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 200 บาท หรือทั้งสองสถาน ถ้าการกระทำผิดเช่นว่ามาข้างบนนี้ ได้กระทำในเวลาค่าคืนกิติ กระทำโดยเชื่อบายใช้กำลังทำร้าย หรือขู่ขี้ขางจะทำร้ายเขา กิติ หรือ คู่สมรสพรรคพวกตั้งแต่ 3 คน หรือเกินกว่า 3 คนขึ้นไปบุกรุกกิติ ผู้กระทำผิด เช่นว่านี้ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินกว่า 3 ปี และปรับไม่เกิน 500 บาท ด้วยอีกโสดหนึ่ง

ข้อ 23 ผู้เจตนาขัดขวางมิให้ผู้จัดการปกครอง หรือผู้ตรวจตราสอดส่องศาลเจ้าได้กระทำการตามหน้าที่โดยปกติ มีความผิดให้ปรับไม่เกินกว่า 200 บาท

ข้อ 24 ผู้จัดการปกครองหรือผู้ตรวจตราสอดส่องศาลเจ้า ขัดขืนไม่ยอมมอบบรรดาสมุทบัญญัติ ตามความในข้อ 18 ตอนที่ 2 กิติ หรือได้มอบให้ไม่สิ้นเชิงกิติ หรือขัดขืนไม่ยอมทำตามคำสั่งตั้งว่ามาในข้อ 20 กิติ มีความผิดฐานขัดคำสั่งเจ้าพนักงานตามกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา 334 ข้อ 2

และถ้าได้ทำบัญชี หรือประกาศโฆษณาตามความในข้อ 20 นั้น โดยลักษณะอันเป็นเท็จ ถ้าการที่กล่าวลงไปนั้น ยังไม่ถึงเป็นความผิดตามกฎหมายลักษณะอาญา ผู้นั้นมีความผิดให้ปรับไม่เกิน 200 บาท

ข้อ 25 ผู้จัดการปกครองหรือผู้ตรวจตราสอดส่องศาลเจ้า ซึ่งได้ถูกถอนและเรียกใบอนุญาตตั้งคืนเสียแล้ว ตั้งว่าไว้ในข้อ 18 ตอนที่ 1 ยังคงขึ้นทำการอยู่ในตำแหน่งเดิมกิติหรือละเว้นไม่รายงานแจ้งเหตุการณ์ต่อนายอำเภอผู้ปกครองท้องที่ตั้งว่าไว้ในข้อ 17 กิติ มีความผิดให้ลงโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี และปรับไม่เกิน 500 บาท

ผู้ใดมีหน้าที่เป็นผู้จัดการปกครองศาลเจ้าอยู่แล้ว ก่อนออกกฎนี้ ไม่ปฏิบัติตามข้อ 19 และคงทำการอยู่ต่อไปอีก ผู้นั้นมีความผิดควรลงอาญาดังกล่าวมาข้างบนนี้

กฎนี้ให้ไว้ ณ วันที่ 15 มีนาคม พระพุทธศักราช 2463

มหาอำมาตย์นายก เจ้าพระยายมราช

เสนาบดีกระทรวงนครบาล

มหาเสวกเอก เจ้าพระยาสุรสีห์วิสิษฐศักดิ์

เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย